

T.C.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 9789
Tarih : 16.11.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu tarafından 21.10.2020 tarihinde kabul edilen Enerji Piyasası Kanun Teklifi ile Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM)'den 2020 itibariyle, 21 dağıtım ve 881 Yenilenebilir Enerji santrali şirketi ile birlikte 1722 üretim tesisi ve çeşitli sayıda enerji madenciliğinde faaliyet yürüten şirketlerin yararlanacağı ifade edilmektedir. Bu durumda sadece enerji şirketlerine 2020 yılında 30 Milyar TL fazladan YEKDEM kapsamında kaynak aktarılacaktır. Benzer şekilde dağıtım şirketleri yüksek dağıtım bedelleri, ucuzlatılan EÜAŞ elektrik fiyatı ile milyarlarca liralık kazanç elde ettiği ortadadır. Ayrıca kapasite mekanizması ile aralarında ithal kömür ve ithal gaz yakan termik santrallere de piyasa fiyatı üstünden kaynak aktarılmaktadır. Hidroelektrik Santrali (HES), termik, nükleer vb. enerji projelerine, ekolojik yıkıma yol açan maden işletmeciliğine, endüstriyel atık ve kirlilik sonucunda yaşam alanlarının tahribine yol açan uygulamalar yerine, halk yararını ve ekolojiiyi önceleyen politikalar ortaya konmalı ve söz konusu desteklerin sermaye sahiplerine aktarılması yerine doğrudan ödeme gücü olmayan ve ekonomik anlamda açlık sınırında olan emekliye, asgari ücretliye, işsizler özelinde halka aktarılmalıdır. Bu bağlamda Türkiye'de asgari ücretli sayısı tam olarak bilinmemekle birlikte 7 ile 9 milyon arasında olduğu tahmin edilmekte, emekli aylığı alanlar 12 milyon ve gerçek sayı farklı olsa da resmi verilere göre işsiz sayısının ise 4,5 milyon olduğu ifade edilmektedir. Bu anlamda, yukarıda belirtilen rakamların üst sınırı dikkate alındığında alındığın bu kanun teklifinden 25,5 milyon yurttaşın yararlanması öngörülmektedir. Güncel veriler dikkate alındığında 25,5 milyon yurttaş aylık 120 KWH destek verildiğinde yaklaşık aylık 2,3 milyar TL'ye, yıllık ise 27,5 milyar TL'ye denk gelen bir tutara tekabül etmektedir. Bu bağlamda, aylık geliri brüt asgari ücreti geçen emekliler kapsam dışında olmak üzere, emekli, asgari ücret ile çalışan ve işsiz olan yurttaşlara aylık 120 KWH elektrik bedelinin Hazine tarafından karşılanmasını öngören Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Ömer ÖCALAN
Şanlıurfa Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji	
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe	
Tarih :	17 Kasım 2020	Esas No:2/3197

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LIĞI
16 Kasım 2020
Numara: 74176

TBMM GENEL EVRAK
16 Kasım 2020
No: 74176
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GEREKÇE

Türkiye’de her geçen gün Hidroelektrik Santrallerin (HES) artış göstermesine ve söz konusu HES’lerden çok ciddi gelir ve rant elde edilmesine karşın, barajların inşa edildiği yerlerde halkın yoksulluğu ve ekolojik tahribat ise aksi yönde artmaktadır. Artan HES’ler, barajların inşa edildiği bölgedeki halka gerçek değerinde ekonomik bir katkı sunmadığı gibi, söz konusu bölgenin ekolojik yapısını ve tarihsel hafızasını da yok ettiği gerçeği Hasankeyf, Kaz Dağları ve Karadeniz Bölgesi örnekleriyle ortadadır. Bu bağlamda bakıldığında, AKP-MHP’nin temsil ettiği anlayış, gerçek anlamıyla halkı ve çevreyi önceleyen bir yaklaşım yerine sermayeyi, piyasayı ve rantı öncelemektedir. Bu anlamda bütün politikalarında olduğu gibi, enerji ve maden politikalarında da kültürel ve doğal varlıkları ve yaşamı metalaştıran sömürücü bir anlayışla hareket etmektedir.

Ekonomik kaynakların kimler için harcandığı ile ilgili olarak bakıldığında, enerji alanında çok önemli bir sermaye transferi söz konusudur. Dağıtım şirketlerine yapılan sermaye transferi ortadadır. 1 Ekim 2019’da 34,9 kuruş olan Elektrik Üretim Anonim Şirketi’nin (EÜAŞ) satış bedeli, şimdi 15,49 kuruşa indirilmiş, ortaya çıkan fark artmıştır. Dağıtım şirketleri EÜAŞ’dan elektriğin bir kilowatt saatini 15,49 kuruşa alıp, halka 39 kuruşa faturalandırılmaktadır. Üstüne 22 kuruş dağıtım bedeli de eklendiğinde, sadece EÜAŞ elektriği üstünden 45 kuruşa yakın paranın dağıtım şirketlerine aktarıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda milyarlarca liralık fazladan bir kaynak aktarımı yapıldığı görülmektedir. Kapasite mekanizması ile kömür ve gaz santrallerine sağlanan alım garantisini de yüksek öden de bu listeye eklenebilir. Temmuz 2020’de 45 hidroelektrik, kömür, ithal kömür ve doğal gaz santraline 131 milyon TL para aktarılmış. Yıllık 1,5 milyar TL’ye yakın gereksiz ve haksız bir ödene yapılmıştır. Böylece serbest piyasa söylemine rağmen, imtiyazlı piyasa yaratılmış, ithal kömür yakan santraller dahi faydalanmış oluyor.

Sadece Yenilenebilir Enerji Kanunu (YEK) ve Yenilenebilir Enerji Destekleme Mekanizması (YEKDEM) ile 2019 yılında enerji üretimi yapan şirketlere destek kapsamında, YEK Destekleme Mekanizması ile 25 milyar TL’lik bir teşvik verildiği Bakan Yardımcısı Abdullah Tancam tarafından alt komisyon toplantısında ifade edilmiştir. Bu durumda 2020’de 30 Milyar TL fazladan para YEKDEM için aktarılacaktır.

AKP-MHP iktidarı, sermaye için bu kadar cömert davranırken, özellikle Kürtlerin yoğun yaşadığı illerde, binlerce çiftçinin elektrik borcu nedeniyle ürünü tarlada kurumakta, borçlarından dolayı icra takibine alınmakta ve tarımsal desteklemelerine DEDAŞ isimli şirket adına bankalarca el konulmaktadır. Son olarak sadece Urfa'da 12 bin 600 tarımsal sulama aboneli olan DEDAŞ, toplam 1 milyar 750 milyon lira elektrik borcu olduğunu açıklayarak, çiftçileri acilen ödeme yapmaya çağırarak, borcunu ödemeyen tarımsal sulama abonelerinin enerjisinin kesileceğini duyurmuş ve sonrasında bu yöndeki uygulamasını artırarak devam ettirmiştir.

Çiftçiye “elektrik faturasını yatırmazsan tarımsal desteklemelerine el koyarım” diyen anlayış, maden işleten kişiden “borcu yoktur” belgesini getirmeyi bu yasa teklifi ile bir şart olmaktan çıkarmaktadır. Yani bir fatura borcu olan çiftçinin elektriği anında kesilir ve bankadaki ödemelerine el konulurken, maden işleten patronun çevreyi tahrip etmesine ve işletmesinin borçlu olup olmamasına bakılmamaktadır.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi Ve Teknoloji Komisyonu tarafından 21.10.2020 tarihinde kabul edilen Enerji Piyasası Kanun Teklifi ile 21 dağıtım şirketi; 2020 itibariyle YEKDEM'den faydalanan 881 Yenilenebilir Enerji santrali sahibi; Ağustos 2020 itibariyle 1722 üretim tesisi ve çeşitli sayıda enerji madenciliğinde faaliyet yürüten şirketler yararlanacaktır. Özetle, birkaç yüz şirket ve bir avuç kişiye ait olduğunu tahmin ettiğimiz zümrenin çıkarına olan bir tekliftir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB), HES'leri “yakıt maliyeti olmaması” ve “işletmesi ucuz” gibi özelliklerle tanımlamaktadır. Bu nedenle HES'ler aslında çok ucuz elektrik üretir diye iddia etmektedir. Ama reelde ise durum farklı işlemektedir. 2019'da piyasa fiyatı (PTF) ortalaması 26,8 kuruş olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalamanın içinde gaz, kömür ithal edip elektrik üreten de var, HES'ler de var. Benzer şekilde elinde HES'ler de olup, ama aynı zamanda kömür çıkartıp elektrik de üreten EÜAŞ'ın toptan satış fiyatı 21,3 kuruş/kwh idi. Ama YEKDEM sayesinde HES'ler ne 26,8 kuruş, ne de 21,3 kuruştan ucuza elektrik satmadı. HES'ler “yakıt maliyetinin olmaması” ve “işletmesi ucuz” olmasına rağmen, yaklaşık olarak ortalama 41 kuruş gibi pahalı bir fiyata satılmaktadır. Yani 21,3 kuruştan ucuz olması gereken bir enerji türü ile 41 kuruştan pahalı gelir elde etmektedir. Genel anlamda bakıldığında, sadece 2019 yılında 7 milyar TL'nin çok üstünde fazladan para kazandılar. Özetle halk faturasını ödeyemediği için elektriği kesilirken sadece HES'ler üstünden enerji üretim şirketleri 7 milyar TL'ye yakın kaynak aktarıldı. Bu nedenle, enerji yatırımları

konusunda, sermaye lehine yapılan HES, termik, nükleer vb. enerji projelerine, ekolojik yıkıma yol açan maden işletmeciliğine, endüstriyel atık ve kirlilik sonucunda yaşam alanlarının tahribine yol açan uygulamalar yerine, halk yararını ve ekolojiyi önceleyen politikalar ortaya konmalı ve söz konusu destekler sermaye sahiplerine aktarılması yerine doğrudan ödeme gücü olmaya ve ekonomik anlamda açlık sınırında olan emekliye, asgari ücretliye ve işsizlere halka aktarılmalıdır. Bu anlamda Türkiye'nin Kurulu enerji gücü söz etkin işlendiğinde bu maliyeti rahatlıkla karşılayabilmektedir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK)'ya göre; Türkiye'nin 2020 Nisan ayı sonu itibarıyla 91 bin 564 MW olan kurulu gücü içinde hidrolik enerji, 20 bin 831 MW'ı baraj ve 7 bin 883 MW'ı akarsu olmak üzere toplam 28 bin 714 MW ile yüzde 31,21 paya sahiptir. EİGM (Enerji işleri Genel Müdürlüğü) verilerine göre; 2019 yılı elektrik tüketimi 291 milyar kW/h olurken, en yüksek puant talebi Ağustos 2019 itibarıyla 45 bin 374 MW olarak gerçekleşmiştir. Yani Türkiye'nin, 2020 Nisan ayı itibarıyla yüzde 102'ler oranında yedek kurulu gücü vardır. Dünya genelinde Yedek Elektrik Gücü yüzde 20-25 arası olması yeterlidir. Ancak bu durum Türkiye'de enerjide planlama olmadığı, gereksiz kapasitenin 44 milyon aboneye ödetilmek için kullanılan ekonomik bir araç olduğu, bu teklif, sunulmayan raporlar, belgeler ve komisyon görüşmelerinde ifade edilen hususlarla ortaya konulmuştur.

Bu bağlamda, Halkların Demokratik Partisi (HDP) olarak temel önceliğimiz kamu kaynaklarının sermayedarlara değil halka aktarılmasını sağlamaktır. Tam da bu nedenle yukarıda açıkça belirtildiği gibi kamu bütçesinin özellikle ekonomik olarak dezavantajlı gruplara aktarılmasını talep etmekteyiz. Söz konusu Kanun Teklifimiz bu yönüyle önemli bir eksiliği giderecektir. Ayrıca bu Kanun Teklifi hukuki olarak da Anayasa'da açıkça ifade edilen sosyal devlet ilkesini referans almaktadır.

İŞSİZ, EMEKLİ VE ASGARİ ÜCRETLİLERE AYLIK 120 KWH'TA KADAR ELEKTRİĞİN ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- Aylık geliri brüt asgari ücreti geçen emekliler kapsam dışında olmak üzere emekli, asgari ücret ile çalışan ve işsiz olan yurttaşlara aylık 120 KWH elektrik bedeli Hazine tarafından karşılanacaktır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.